

Gion Nándor
RÁDIÓ ÉS GUMIBOT

Aztán mégis lett rádióm. Egy este beállított hozzám Bakos Károly, nem tudom, honnan szerezte meg a címemet. Egy koffert hozott és egy nagy fadobozos rádiót. Börtönből jött, ahol két évet ült sikkasztásért, és megkért, hogy fogadjam be néhány hétre, amíg rendezzi az életét. Két ágy volt a szobámban, örömmel befogadtam Bakos Károlyt, főleg a rádió miatt, rádió nélkül nem örültem volna neki, sohasem kedveltem Bakos Károlyt, tudálékos, magabiztos ember volt, kissé utálatos magabiztosságot árasztott, mint aki tudja, hogy neki mindig igaza van. Együtt tanultunk és együtt tanultuk ki a szakmát a bútorgyárban, de ő később elvégzett valami tanfolyamot és bekerült az irodába, ahol aztán pénz közelébe jutott és sikkasztáson kapták, és leültették. Most boldognak látszott, hogy kikerült a börtönből, gyorsan elrendezte a holmiját, én bekapcsoltam a rádiót, megvártam, amíg bemelegednek és világítani kezdenek a lámpái, akkor megkerestem Budapestet, szépen bejött a rádió, és én igen elégedett voltam. Bakos Károly ez idő alatt kissé idegesen járkált a szobában, azt mondta, nagy a mozgásigénye, a börtönben keveset mozgott, a mozgás hiányzott neki a legjobban és természetesen a nők.

Mennyit sikkasztottál? - kérdeztem tőle.

- Egyáltalán nem sikkasztottam - mondta.

- Akkor miért ültél két évet?

- A politika miatt.

- Nem tudtam, hogy politizáltál.

- Nem is tudhattad, mert tényleg nem politizáltam. Ellenben politikai vicceket meséltem. Pontosabban csak egy politikai viccet, de ezért is följelentett valaki.

Nem hittem neki, hiszen mindenki azt mesélte, hogy sikkasztásért került börtönbe. Megkérdeztem:

Milyen vicc az, amiért két évet lehet kapni?

- Jobb, ha nem ismered az ilyen vicceket - legyintett. - Az én viccem nagyjából arról szólt, hogy az egyik elvtárs bemegy a másik elvtárs irodájába, ahol két vezető elvtárs képe lóg a falon. Csakhogy akkor már az egyik vezető elvtárs lebukott. A látogató a falra mutat, és megkérdezi, hogy mikor veszed le már azt a disznót? Mire a másik visszakérdi, hogy melyiket? Én ezt nevekkel meséltem, és valaki följelentett. Az efféle vicceket még hallgatni is veszélyes.

- Tulajdonképpen nem is érdekelnek a politikai viccek - mondtam - Jelenleg a rádió érdekel leginkább. Rendszeresen fogom hallgatni a rádiót, különösen majd a közvetítéseket a világbajnokságról.

- A magyarok nyerik a világbajnokságot - jelentette ki megszokott magabiztosságával Bakos Károly.

- Nem hiszem - mondtam. - Négy évvel ezelőtt ők voltak a legjobbak a világon, és mégsem nyerték meg a világbajnokságot.

- Éppen azért nem nyerték meg a világbajnokságot, mert ők voltak a legjobbak - magyarázta Bakos Károly. - Mindenki tudta, hogy ők a legjobbak, és mindenki dupla erővel hajtott ellenük. Most viszont nem figyelnek rájuk, és ezért megnyerik a világbajnokságot.

Nem vitakoztam vele, hallgattam a rádió duruzsolását, ő meg elment, hogy mozogjon egy kicsit. Az elkövetkező napokban is keveset tartózkodott a lakásban, nyilván a mozgásigényét elégítette ki, meg talán munkát is keresett magának, rendezni akarta az életét. Közben azonban ő is felfigyelt Svetlanára, de ő nemcsak udvariasan köszönt az asszonynak, hanem leállt vele beszélgetni, és néhány nap múlva már Svetlana behívta magához egy kávéra. Amikor hazajöttem a munkából, Bakos Károly ragyogó arccal dicsekedett:

- Nagyon jó kávéfőzött nekem Svetlana. És nagyon jól áll rajta a rakott szoknya. Észrevetted?

- Észrevettem - mondtam kissé bánatosan és irigykedve. - De azért jó lesz, ha vigyázol. Rendőr a férje.

- Én már nem félek a rendőroktól - mondta. - Holnap délelőtt is elmegyek Svetlanához kávézni. A férje soha sincs otthon.

Milan Markov általában tényleg keveset volt otthon, néha napokig nem láttuk, talán éjszaka sem jött haza, bizonyára rengeteg dolga akadt a rendőrségen. És Bakos Károly ezentúl minden délelőtt Svetlanánál kávézgatott, aztán már nem csak délelőtt. Egy este azt mondta:

- Átmegek egy kicsit a szép szomszédasszonyunkhoz. Megkérlek, hogy oltsd el a villanyt a szobában és figyeld a kaput, a rádiót meg tedd az ablakba, ott is hallgathatod, a rádió lámpáit viszont én jól látom a szomszédból, ha véletlenül hazajönne a rendőr, néhányszor kapszold ki és kapszold be a rádiót, akkor tudni fogom, hogy baj van, és gyorsan kiosonok onnan.

- Sötét van a kapualjban és az egész udvarban - mondtam. - Mi lesz, ha esetleg későn jelzek?

• Igyekezz időben jelezni - mondta. - De a biztonság kedvéért majd veszek magamnak egy gumibotot.

Az ablakba tettem a rádiót, a szobában eloltottam a villanyt, Bakos Károly meg átment Svetlanához. A sötét udvarban csak a rádió lámpái világítottak és Horváthék egyik ablaka, a mögött valószínűleg Erika tanulta a másnapi tananyagot. Bakos Károly esti kiruccanásai rendszeresekké váltak, gumibotot is szerzett magának valahonnan, egy kis gumibotot, feleakkorát, mint a rendőröké, de ezzel a kis gumibotot is nagyokat lehetett ütni, kipróbáltam a tenyeremen, és Bakos Károly most már gumibotot járt esténként Svetlanához. Én meg éberem figyeltem a kaput és a sötét udvart és hallgattam a rádiót, és nem történt semmi baj esténként, néhányszor fölöslegesen riasztottam Bakos

Károlyt, kétszer Galaczkék albérlőjét, kétszer meg Horváth Balázst véltem a rendőrnek, amikor benyitottak a kapun, egyszer azonban tényleg a rendőr jött haza, de akkor is időben jeleztem, és Bakos Károly észrevétlenül átfutott a lakásunkba. De nem csak én jeleztem. Amikor ki-be kapcsolgattam a rádiót, Horváth Erika is eloltotta és felgyújtotta a villanyt a szobájában, lehet, hogy Bakos Károly őt is megkérte, hogy figyelje az udvart. A vészjelzésekkel tehát minden rendben volt, Bakos Károly módfelett boldognak látszott, és mintha megfeledezett volna arról, hogy rendeznie kellene az életét.

Közben elkezdődött a világbajnokság, a magyar focisták gyászosan szerepeltek, még Wales válogatottjától is kikaptak, és nem jutottak tovább a csoportjukból.

- Nem lesznek világbajnokok a magyarok - mondtam szemrehányóan és majdnem dühösen a magabiztos Bakos Károlynak.

- Tragikus dolgok miatt nem lehetek világbajnokok - mondta. - Kivégezték Nagy Imrét és a hír éppen akkor jutott el a magyar focistákhoz, amikor Wales ellen játszottak. A magyar emigránsok gyászszalagos magyar zászlókat tűztek ki a lelátóra, gyászszalagos zászlók alatt pedig nem lehet játszani.

- Unom már minden este hallgatni a rádiót - mondtam, bár tulajdonképpen nem untam, szerettem hallgatni a rádiót, ha nem is olyan lelkesedéssel, mint a világbajnokság idején.

- Hamarosan rendezem az életemet - mondta Bakos Károly. - És akkor majd találunk más megoldást Svetlánával.

Nem maradt ideje rendezni az életét. Egy délután igen gondterhelten üldögélt a szobában, amikor hazaérkeztem, a tenyerét csapkodta a kis gumibottal.

- Délelőtt leütöttem a rendőrt - mondta. Hazajött, és ott talált engem a feleségével.

- Kávézatok?

- Akkor éppen nem kávéztunk, a rendőr rám támadt, le kellett ütnöm a gumibottal.

- Ebből baj lesz - mondtam.

- Nem követtem el semmi büntetendő cselekményt - mondta Bakos Károly, de most nem volt olyan magabiztos, mint máskor.

Akkor este veszekedés, majd dulakodás hallatszott a rendőrék lakásából, Svetlana hangosan sikoltozott, visszhangzott az udvar, még a nyugalmazott ügyvéd skót juhászcutyája is ugatni kezdett, pedig igen jámbor és öreg kutya volt már. Másnap Svetlana bekéült és bedagadt szemekkel jelent meg az udvaron, és ezúttal nem rakott szoknya volt a derekán. A következő napon két egyenruhás rendőr jött be az udvarunkba, és elvezették Bakos Károlyt. Nem sokkal később jött hozzám Milan Markov. Most nem látszott békés természetűnek.

- Aljas ember a barátod - közölte velem és úgy nézett rám, mint aki engem is aljas embernek tart.

- Én inkább tudálékosnak és nagyképűnek nevezném - mondtam.

- Zaklatta a feleségemet - mondta Milan Markov. - Állandóan zaklatta, és mocskos politikai vicceket mesélt neki. Bizonyára neked is mesélt politikai vicceket.

- Nekem nem mesélt politikai vicceket - mondtam. - Ritkán tartózkodott itthon és akkor is keveset beszélgettünk. Tulajdonképpen nem is voltunk igazán jó barátok.

- Azt a viccet sem mesélte el, amelynek az a poénja, hogy: melyik disznót vegyem le a falról?

- Ezt sem mesélte el. Tudta, hogy nem szeretem a vicceket. Leginkább a rádiót szeretem hallgatni.

- Állandóan Budapestet hallgatod - mondta szemrehányóan Milan Markov.

- A világbajnokság miatt.

- A magyaroknak szurkoltál?

- A jugoszlávok nem jutottak ki a világbajnokságra - mondtam óvatosan.

- Jobb lett volna a magyaroknak is, ha nem jutnak ki a világbajnokságra. Alaposan lejáraták magukat. Még Walestől is kikaptak.

- Éppen akkor végezték ki Nagy Imrét - mondtam. - És ez elszomorította a magyar focistákat.

- Nagy Imre afféle magyar nacionalista volt, nem? - kérdezte Milan Markov.

Nem hiszem, hogy nacionalista volt - mondtam.

- A magyarokról sohasem lehet tudni - mondta Milan Markov. - Hallottad már azt a politikai viccet, amely a szocialista országokat jellemzi?

- Nem hallottam.

- Magyarország olyan, mint egy szép alma. Kívül piros, belül fehér. - Milan Markov nevetett a viccen, én nem nevettem, és ez a beszélgetés sem tetszett nekem.

- Nem szeretem a vicceket - mondtam. - A sportközvetítéseket szeretem meg a komolyzenét.

- Hallgatsz te mást is. És éjszakánként sokszor villogtattad a rádiódat az ablakban.

- A légköri zavarok miatt időnként recseg a rádió - mondtam. - Ilyenkor kikapcsolom egy pillanatra, hogy megszűnjön a recsegés.

- Bakos Károlyt akkor is elítéli a bíróság, ha te nem vagy hajlandó tanúskodni ellene - mondta Milan Markov.

- Nincs miért tanúskodnom - mondtam. - Tudtommal nem követtem el semmilyen büntetendő cselekményt.

- A feleségem tanúsítani fogja, hogy mocskos politikai vicceket mesélt neki - mondta Milan Markov. - Márpedig ez igenis büntetendő. És egyébként is, mindenkit el lehet ítélni valamiért. Még téged is.

- Én nem zaklatok senkit, nem mesélek politikai vicceket és nagyon óvatosan élek.

- Legyél óvatos továbbra is - tanácsolta Milan Markov, és végre elment.

Kutatni kezdtem a szobában, Bakos Károly párnája alatt megtaláltam a gumibotot. Egy ideig ütöttem vele a tenyeremet, aztán elrejtettem a szekrény mögé. Egy kicsit csodálkoztam, hogy a két egyenruhás rendőr nem

kereste, lehet, hogy Milan Markov nem is mondta meg nekik, hogy Bakos Károly leütötte őt a gumibottal. Mindenesre óvatosan éltem a továbbiakban. Továbbra is hallgattam esténként a rádiót, időnként ki-be kapcsoltam, hátha meggyőzőm Milan Markovot, hogy csak a légköri zavarok miatt villogtatom a rádiómat. Ilyenkor Horváth Erika is eloltotta és felgyújtotta a villanyt a szobájában, nem tudtam, hogy miért csinálja ezt, vége volt már a tanévnek, nem kellett késő estig tanulni, vészjeleket sem kellett adni, szegény Bakos Károlyt már elvitte a rendőrség. Befejeződött a világbajnokság, a brazilok a döntőben nagyon megverték a svédek, és ők lettek a világbajnokok. Ezek után is hallgattam és villogtattam a rádiót, az udvarban és a lakásokban csönd volt, úgy látszik mindenki óvatosan élt, Milan Markov többé nem verte meg a feleségét, és az öreg skót juhászcutya sem ugatott.

Egy éjszaka bekopogtattak hozzám. Kinyitottam az ajtót, az ajtó előtt Horváth Erika állt. Most nem hajította le a fejét, felnézett az arcomba és halkán azt mondta:

- Nagyon jólesett, hogy néha fényjeleket adott nekem. Jó tudni, hogy valaki néha rám is gondol.
- Úgy hangzott az egész, mint valami slágerszöveg, amit talán nemrég hallottam a rádióban. Meglepődtem, hirtelen csak dadogni tudtam:
- Én tulajdonképpen nem is...
- Bemehetek? - kérdezte Erika, és azzal már be is jött a szobámba.
- Csak a rádió lámpái világítottak, de a félhomályban is egyből megtalálta az ágyamat és leült a szélére.
- Sötét van itt nálam - motyogtam. Megszoktam, hogy sötétben hallgatom a rádiót.
- Én is szeretek sötétben üldögni, ha van mellettem valaki - mondta Erika. - De én mindig egyedül vagyok. Nincs rádióm, még egy kutyám sincsen. És az utcán sem vesz észre senki.
- Talán azért, mert mindig lehajtott fejjel jár - mondtam.
- Maga az egyetlen, aki észrevette, hogy létezem - mondta.
- Mások is észre fogják venni - vigasztaltam.
- Ahhoz olyannak kellene lennem, mint Svetlana. De én sohasem leszek olyan.
- Jobb is - mondtam. - Az ilyen Svetlana-féle nők csak bajt okoznak az embereknek. Maga sohasem fog senkinek bajt okozni.
- Ígérje meg, hogy máskor is ad majd fényjeleket nekem - mondta.
- Megígérem.

Leültem mellé az ágyra, és elkezdtem kigombolni a ruháját, és Svetlanát képzeltem magam elé rakott szoknyában és kék monokli nélkül. Erika nem ellenkezett. Nagyon kicsi és sovány volt ruha nélkül, de most nem volt olyan szomorú, mint általában.

Ezek után esténként tényleg Erikának adtam a fényjeleket. Ha visszajelzett, ez azt jelentette, hogy át fog jönni hozzám. Legtöbbször visszajelzett, egészen jókedvű lett, és minta megtestesedett volna egy kicsit, nem kellett már minden alkalommal Svetlanára gondolnom, amikor legomboltam róla a ruháját. Közben Bakos Károlyt bíróság elé állították, Svetlana tanúskodott ellene, és Bakos Károlyt elítélték két évre ellenséges politikai uszításért, vagy valami ilyesmiért. Minden bizonnyal politikai vicceit. Erikával sajnáltuk Bakos Károlyt, bár nem sokat beszélünk róla, alapjában véve igen jól megvoltunk együtt a duruzsoló rádió mellett.

- Egy reggel azonban az udvaron elébem állt Milan Markov.
- Figyelmeztettelek, hogy legyél óvatos - mondta.
- Óvatos vagyok - mondtam. - Óvatosabban már nem is élhetnék. Minden este lehalkítom a rádiót.
- A kiskorúak megrontását szigorúan bünteti a törvény - mondta.

Három nap múlva elköltöztem a város másik végére, a rádiót és a gumibotot is magammal vittem és a továbbiakban még óvatosabban éltem. Horváth Erikával később is találkoztam még néhányszor a kirakatok előtt, lehajtott fejjel, halkán köszönt, pontosabban úgy, mint régen, és soha többé nem mondott olyanokat, ami slágerszövegre emlékeztetett volna.

Galambosi László

LASSULNI KEZD

Nyomul bennem a fájdalom,
 áradás medermélyben.
 Az ér-szorosban feketén
 lassulni kezd a vérem.
 Bukdácsol még, kihalt hajó,
 aztán megáll csönd-dokkban.
 Az idő fakó tükrein
 alvadton jelzi: voltam.
 Míg ronccsá omlok odalenn
 a hideglakta térben,
 egy fejfa ázik szótlantul:
 mutatja, törten éltem.